

Slutet för Slutet?

Zomia

2017-12-21

Anarchist Archive

anarchist-archive@riseup.net · anarchist-archive.org

I de monoteistiska religionernas mittfåra finns en berättelse, och varje berättelse har en början och ett slut. Historien upptas röra sig framåt mot ett mål. Denna världs bild har i mycket ärvts av socialism och anarkism, som ju är födda ur och framväxta i ett kristet, västerländskt samhälle, och medvetet eller omedvetet burit med sig mycket av detta arv. Men är en sådan story något vi ska fortsätta hålla fast vid?

I kristen teologi är rubriken för det som handlar om Slutet "eskatalogi", läran om den sista tiden. Enligt den kristna storm är Guds goda värld ockuperad av fiendliga makter och människorna förtryckta. En medvetandegjord förtupp, kyrkan, vän-tar på och förbereder sig för en slutgiltig befrielse då den rådande ordningen ska omstörtas när Jesus kommer tillbaka och Guds rike upprättas. Socialister och anark-ister har typiskt sett (med en del viktiga undantag) varit ateister och förnekare att räddningen skulle komma via gudomlig intervention, men plöten har inte sällan framställts på ett sätt som är förvirrande lik den kristna storm. För att citera inter-nationalen:

I höjden räddarn vi ej hälsa, ej gudar, furstar stå oss bi,
nej, själva vilja vi oss frälsa,

och samfällid skall vår räddning bli
för att kräva ut det stulna, bröder,
och för att slita andens band,
vi smida medan järnet glöder,
med senig arm och kraftig hand.
Upp till kamp emot kvalen.

Sista striden det är,
ty Internationalen
till alla lyckå bär.

Upp till kamp emot kvalen.
Sista striden det är,

ty Internationalen
åt alla lyckå bär: [...]

Båd stat och lagar oss förtrycka
vi under skatter dignar ner:

Den rike inga plikter tycka,
den arme ingen rätt man ger:

Länge nog som myndingar vi böjt oss,
jämlikheten skall nu bli lag.

Med plikterna vi hittills nöjt oss .
Nu taga vi vår rätt en dag.

De tidiga kristna var övertygade om att Guds rike skulle upprättas inom deras livstid. När det inte skedde bidrog detta till att den spretiga rörelse av gemenskaper av ofta mindre privilegierade människor som organiserade sig mot förtryck, mot de

rika och mäktiga, mot imperiet, under 300-talet istället gick i allians med makten och blev statsreligion. De etablerade kyrkorna har efter detta i regel stått på maktens sida, men obskyra och/eller intressanta kristna förnyelserörelser har blossat upp med ojämna mellanrum och proklamerat att ”den sista striden är här”. Alla har de haft fel, åtminstone om vi läser det bokstavligt.

Och så även den tidiga socialismen. Det kom aldrig någon världsrevolution, arbetarklassen tog inte makten, det gamla störtades inte i gruset, och jämlikheten blev inte lag.

Förnekelse är en begriplig och ibland viktig psykologisk försvarsmekanism. Det kan bli för mycket sanning för en kropp att bära. Vi kan kollapsa under ett massivt block av ärlighet. Men för eller senare måste ändå saker och ting nämnas vid deras rätta namn, och tvivlen måste upp till ytan och bearbetas.

Finns det några skäl att tänka att vi bara haft fel om tidsperspektivet? Kanske var det bara inte den rätta tiden för en internationell revolution där arbetarklassen enas, störtar staten och kapitalet, tar makten över produktionsmedlen, och organiserar sina samhällen frihetligt utan chefer, ministrar och kapitalister?

I eskatologiska kristna rörelser har det varit populärt att granska ”tidens tecken” för att avgöra mer eller mindre exakt när Slutet är på g. Och många har tecknen varit, för ofta ser vi det vi vill se. Även anarkister och socialister har spanat efter tidens tecken. Så vilka är tecknen på att vi rör oss mot en frihetlig värld? Och vad tyder på att nationalism, fascism och kapitalism växer och äventyrar hela vår framtid? Hur ska vi väga sådana skeenden och händelser mot varandra?

Både den moderna utvecklingsberättelsen och primitivistiskt motstånd som idealiserar och romantiserar det förflutna bottnar i en liknande syn på en universella, linjära tendenser. Men förändringar följer inga ideal, den mänskliga historien är inte förutbestämd, och i praktiken står vi alltid inför en komplex sörja av motstridiga tendenser.

Att vi har drömmar, fantasier och bilder om en bättre framtid är inga konstigheter, det är ofta en viktig drivkraft i kampen. Men behöver vi något fastare än så, en vision som vi verkligen tror kommer slå in? Kanske hade vi inte varit anarkister om det inte funnits pionjärer som var övertygade om att Revolutionen stod för dörren, även om de hade fel?

Behöver i så fall även vi ett tydligt hopp? Eller är det tvärtom så att övertygelsen om den universella segern, den utmejslade visionen, Hoppet med stort H, står i vägen för en (åtminstone ibland) lustbetonad och långsiktigt hållbar strävan? Är tron på en framtida universell seger något som idag passiviserar, eller något som ger energi? Eller har vi bara olika behov när det gäller detta?

Det är här är frågor som vi diskuterat och bearbetat mycket i vissa anarkistiska kretsar det senaste decenniet. Vissa av oss har slutat vänta på revolutionen eller gett upp tron på den världsvida segern. Vissa är ännu mer bestämda, det kommer troligen aldrig ske. I andra sammanhang sjunger vi Internationalens ord om den

sista striden som ännu står för dörren med knuten näve och fortsätter ropa ut våra slagord om det stundande upproret och arbetarklassens kampenhet. Men, om vi ska vara ärliga, antagligen gör de flesta av oss det med betydligt mindre geist än våra kamrater för något drygt sekel sedan. Det är någonting i tonerna som brister.

Därför, låt oss fortsätta samtalet. Hur påverkas den anarkistiska kampen och analysen av hur det går i framtiden? Om allt går att helvete, är det dags att ge upp redan nu, eller är det ett nog så gott skäl att satsa på att i den tid och de sammanhang vi befinner oss fortsätta göra motstånd, bygga alternativ och vidga, eller i alla fall bevara och bejaka de sprickor som finns i systemet?

Min förhoppning är i alla fall att vi fortsätter vara kämpande och tänkande anarkister, oavsett hur det går.

Vi ”slutar” i frågetecknen. Diskutera i smågrupper.